

Umori v medijih: Ali moramo varovati zasebnost Gašperja Tiča?

Za medije je bila presenetljivo zadnji teden zgodba, ki je najbolj razburila, umor. Ti se dogajajo, kar obstaja človeštvo in za tisk pri tem ne bi smelo biti veliko dilem. A v Sloveniji so presenečenja očitno mogoča celo pri tem, priča pa smo bili tudi vrsti nenavadnih smrti.

Za tako majhno državo je morda celo razumljivo, da je vsak tak umor pretres in da še posebej močno odmeva, ko umre znan zdravnik ali talentiran igralec, sploh ker so ti praviloma tudi del politične elite države ali vsaj njenih spopadov.

Znanega igralca **Gašperja Tiča** je po nočnem popivanju, ki se je začelo v baru ob kolodvoru, končalo pa v stanovanju igralca v centru Ljubljane, pred tednom več kot desetkrat zabodel dve desetletji mlajši **Stefan Cakić**.

Igralca je pustil izkrvaveti. Iz bara v bližini je pozneje o zločinu obvestil policijo. V prvi izjavi, ki so jo izvrtali novinarji, se je menda branil, da je bil žrtev spolnega nasilja.

Da se je zgodil umor, sam nisem izvedel iz tradicionalnih medijev. Skoraj nikoli nič pomembnega ne izvem iz teh. So prepočasni. Prva informacija je bila iz interneta. Mrtev je

znan igralec. Grozno, sem pomislil. Ženska, ki je videla isto informacijo, se je odzvala povsem drugače. Geji, je rekla.

Kot novinar sem dobil tudi obvestilo policije. V katerem pa ni bilo pomembne vsebine: imen namreč.

To, da bi šlo za geje, se mi je najprej zdelo povsem nepomembno in podvomil sem, da ima kakšno zvezo. Malo sem bil celo jezen, ker je bila v centru Ljubljane dan prej Parada ponosa, ki sem jo nameraval pogledati in narediti kak posnetek, a je bilo potem toliko dogodkov, da mi je zmanjkalo časa.

Pa kaj potem, če sta morebiti geja? Dve polnoletni osebi? Počneta lahko, kar se jima zljubi.

Prvi trenutek sem spregledal, da je to velja le, dokler stvar ne gre čez mejo in se zgodi, kar se je. Zločin.

Potem je nenadoma vse pomembno.

Predvsem Gašper Tič, veliko manj Cakić, je bil znana javna osebnost, ki se je pojavila tudi v politiki. Tič je sodeloval v kampanji levice za več pravic istospolnih. Cakić pa se je, kot so povzeli mediji, pred časom pojavil z ljubljanskim županom **Zoranom Jankovičem** in predsednikom državnega zbora **Milanom Brglezom** ob deseti obletnici mladinskega centra Zalog, ko so tam odpirali prostore novega mladinskega centra Zalog za mlade, ki imajo številne težave.

Kako resno je postalo, je pokazalo društvo novinarjev, ki je pozvalo medije k „odgovornemu poročanju“. Celó v resnih medijih, so zapisali, se pojavljajo podrobnosti iz obdukcijskih zapisnikov in izjave, ki namigujejo na motiv.

Poziv društva novinarjev mi je tudi po tednu še povsem nerazumljiv. Kaj je narobe z dejstvi iz obdukcijskih zapisnikov in zakaj mediji ne bi pisali o možnem motivu? V prvi vrsti bi novinarje društvo moralo opozarjati, da je

njihovo delo natančno in vsestransko obveščanja javnosti in ne prikrivanje. Da bo govoric ob takšnem dogodku ogromno, je samoumevno. Če novinarji ne bodo opravljali svojega dela, jih bo še veliko več. Kako slabo so opravljali delo, pokaže, ker je del medijev poročal o Stefanu Cakiću, del pa o Stefanu Cekiću.

[wp_ad_camp_1]

Številnih tradicionalnih medijev zaradi odnosa, ki je enak odnosu društvu novinarjev, ljudje ne jemljejo več resno. Kot bralca in novinarja me zanima, kaj se je zgodilo. Povsod po svetu to, če je bil v svojem stanovanju brutalno ubit izstopajoč igralec, zanima ljudi in medije. In seveda mediji skušajo dobiti tudi ime in izjavo domnevnega morilca, zakaj je bil v stanovanju in zakaj je storil, kar je storil in pojasniti motiv. Tudi, če je v zgodbi kak gej ali karkoli tretjega.

In društvo novinarjev, ki poziva k obzirnosti, je sicer lahko zelo dobra človekoljubna organizacija, a kakšno zvezo ima to z novinarstvom?

Seveda je mogoče, da ni res, kar novinarji izvedo. Da si je Cakić kaj izmislil in da je šlo za kaj čisto drugega. To bo pokazala preiskava, sodni postopek. Mogoče je tudi, da vse, kar so mediji objavili o igralcu in domnevnem morilcu, ni bilo čisto res.

A to, kaj je narobe, je – če smo novinarji – treba že konkretno povedati.

Kot novinar na področju kronike in klasičnega kriminala v karieri nisem veliko delal, malo pa vendarle. Več stikov sem s področjem imel kot urednik. A ena prvih zgodb, ki sem jo pa delal, je bila, ko je nek fant, ki je takrat še služil v jugoslovanski vojski, par nadstropij nad menoj v študentskem domu z nožem ubil dekle, ker ga je zapustilo. Poškodoval je tudi cimro, ki jo je poskušala braniti. Fant je potem odtaval

iz študentskega doma in se sam prijavil policiji. Kot Cakić.

Zločin iz strasti. Le da je zamahnil še precej večkrat.

[wp_ad_camp_2]

O tem sem še kot študent napisal zgodbo za Večer. Pomembno je bilo ugotoviti: komu se je zgodilo, kaj se je zgodilo, kako se je zgodilo, zakaj se je zgodilo. Imel sem srečo, ker sem študente tam poznal, bili so sosedje. Ni bilo težko izvedeti. Zgodilo se je tako blizu moje sobe, da bi lahko slišal krike. Pa nisem.

Danes je to povsem drugače. Da bi iz policije novinarjem sporočili ime osumljenega za umor in ime ubitega, je le še daljna zgodovina. Policija varuje zasebnost. O tem, da to počnejo, se niso dogovorili z novinarji ali z društvom, ki sedmo silo predstavlja.

Ne, že zelo dolgo, od začetka leta 2004, v policijskih sporočilih ni več imen ljudi v sporočilih novinarjem. Novinarjev, urednikov in njihovega društva takrat nihče nič še vprašal ni. S sklicevanjem na varovanje osebnih podatkov so v začetku leta 2004 prenehali sporočati, kdo se je poškodoval ali je umrl na slovenskih cestah ali v primerih zločinov.

V tekstu sem prvotno pisal o vlogi Nataše Pirc Musar kot odgovorne za dostop do informacij. To je bilo neresnično. Omejitev se je zgodila preden jo je julija 2004 državni zbor izvolil za pooblaščenko za dostop do informacij javnega značaja in za stališča organa pol leta prej ni bila nikakor odgovorna. Za napako se ji opravičujem.

Danes zaradi spremembe iz leta 2004 pride le sporočilo, ki je takšno: "Kriminalisti so ugotovili, da sta se znanca, 20-letni osumljenec in 44-letni oškodovanec, družila v enem izmed ljubljanskih lokalov. Ko sta lokal zapustila, sta skupaj odšla v stanovanje v centru Ljubljane, kjer je med njima prišlo do spora oz. prepira. Med preprom je 20-letni osumljenec z

nožem večkrat zabodel 44- letnega oškodovanca, kateri je na kraju zaradi poškodb umrl.”

Policija je javnosti v tem sporočilu prikrila pomembno informacijo, da je žrtev pomemben igralec: njegovo ime in priimek. A društvo novinarjev ni protestiralo proti prikrivanju pomembnih informacij javnosti. Pa čeprav je neumno. Da je Gašper Tič mrtev, ni mogoče skriti. Ne bo ga več na predstave. Nikoli. Prej ali slej se razve.

[wp_ad_camp_3]

Takšno ureditev imamo. Novinarji so gladko pristali. Novinarske organizacije v tej igri sodelujejo. Za policijo je pa gotovo lažje, da jim ni treba zapisati imen. Manj težav in jeze prizadetih. Sploh, če se kdaj izkaže, da osumljeni ni bil niti najmanj kriv.

Dobri novinarji seveda neuradno izvrtajo, za koga gre in kaj se je zgodilo. Internet, tam se običajno najprej pojavi, je za javnost dober vir informacij, ki dopolni cenzurirana policijska poročila in posledično cenzurirane velike medije.

Slučajno sem bil v ZDA, ko je O.J. Simpson, osumljen uboja svoje bivše žene Nicole Brown, bežal pred policisti v Fordu Broncu. Niti na misel policistom in medijem ni padlo, da bi izpustili ime osumljenega zveznika. Zasledovali pa so ga, tudi mediji, da bi poročali in dobili izjave, s helikopterji. No, Simpson je bil najbrž veliko bolj slaven od slovenskega igralca in njegovega verjetnega morilca. A kaže načela v družbi in medijih.

Prvo načelo za medije je, da morajo natančno, pošteno in čim bolj vsestransko obvestiti javnost, kaj se je zgodilo. Bralci nas plačujejo, da bi izvedeli resnico. Zasebnost je mrtvemu nekdo že odvzel. Dokončno in za vedno. Niso bili mediji.

Za društvo novinarjev bi bilo koristno, če bi se namesto s pozivanjem novinarjem, kako morajo varovati zasebnost,

oglasili s protesti proti prikrivanju pomembnih informacij javnosti.

S slabo razumljivim moraliziranjem ustvarjajo vtis, da jim ne gre za tisto, kar je glavna funkcija medijev. Obveščanje namreč.

Vsak umor je pa grozna stvar in Gašperja Tiča nič ne bo vrnilo.

Več o dilemah, do kod smejo novinarji:

[Častno razsodišče kritizira Janija Božiča in Silvestra Šurlo](#)